

Persecuziun da minoritads religiosas

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ Die Zeitschrift «Bedrohte Völker» (info@gfbv.de) vegn edida da la Societad per pievels smanatschads (GfbV, Geiststr. 7, D-37073 Göttingen). Lezza «sa chape-scha sco in forum nua che represchentants e promoturs da pievels smanatschads pon preschentar lur puntg da vista»; questa definiziun stat en il nr. 299 (2/2017) da sia revista «Bedrohte Völker» (p. 4). Lez nr. 299 è intitulà: «Verfolgung religiöser Minderheiten. Lasst uns unseren Glauben!». Redactura Sandy Naake punctuescha en l'editorial: «Lunga è la glista da quels pajais nua ch'umans tschentan lur cretta sur autras religiuns» (p. 4). Il carnet rapporta d'avart blers cas da persecuziuns, dal scumond da las «Perditgas da Jehovah» sco «privlusas per l'urden public» en Russia (p. 6) a la sclavitid da femnas estras en Irac tras l'uscheditg «Stadi islamic» (pp. 30–34 e 75). La Russia da president Vladimir Vladimirovitsch Putin persequitescha era quels cristians che na sa suttamettan al patriarc ortodox da Moscau, e quai en Crimea, annectada illegalmain il 2014, sco er en las regiuns ucranaisas da Donez e Luhansc, occupadas da gruppas armadas rusas; i èn «evangelicals, dentant era catolics ed aderents dal patriarc ortodox ucranais da Kiev» (p. 17). La Quotidiana dals 16 da zercladur rapporta da «cristians persequitai en 128 tiaras» (p. 23), tranter autras pia en Russia, schebain che «la baselgia ortodoxa vala sco stretgamain colliada da 'lioms tradiziunals' cun il stadi russ»*.

Ils alevids en la republica tirca

«Der neue Fischer Weltalmanach 2017» numna las religiuns en Turchia (strusch

79 milliuns olmas) sco suonda: «99% Muslime (davon 70% Sunniten, 15–25% Aleviten» (p. 462). Quai constatmo per part. Redactur Kamal Sido scriva en il nr. 299 (2/2017) da «Bedrohte Völker»: «Bliers alevids sa distanzieschan sapientivamain da l'islam e n'acceptan betg pli la designaziun da 'muslims liberals'; i vulan vegnir reconuschids sco in'atgna religiun. Ils alevids sa distingu-an propi dals muslims. La cultura dal pajais avant l'islam è impurtanta tar ils alevids; lezs refusan strictamain la 'scharia', il codex islamic da leschas. Femnas ed umens uran ensemen en las ceremonias alevidas. I s'engaschan per giusticia, charitad, filantropia, toleranza, libertad da religiun e d'opiniun, separaziun tranter religiun e stadi (...). Dapi la fundaziun da la Turchia il 1923 prova il stadi da turchisar il pajais, sfurzond minoritads etnicas e religiosas da s'assimilari. L'islam ortodox vegn sfurzà si er als alevids. Lezs n'uran betg en moscheas, mabain en chasas da reuniun spezialas; la regenza cumonda da bajegiar moscheas en vitgs alevids per predicants islamic (...). che controlleschan il mintgadi dals alevids. L'islam è plinavant rom obligatori da las scolas tircas, pia era dals uffants alevids» (p. 28).

Mazzaments dal tschientaner passà

Sido rapporta: «La persecuziun dals alevids è ina veglia tradiziun tircas. En la provinza da Tunceli, regiun muntagnusa en il Kurdistan tirc dal nord, vivan cunzunt alevids curds. En lezza cuntrada difficilmain accessibla, numnada antruras Der-sim, pudevan ils alevids viver en pasch cun lur cultura e lur tradiziuns. Quai era

ina spina en ils eglis da Mustafa Kemal Atatürk [† 1938], il fundatur da la republica. Letnia tircas steva per el en il center; en sia republica na devi nagin plaz per auters pievels ed autras religiuns. El procedeva perquai rigurusamain envers minoritads. Il 1937 ha el applitgà ina lescha d'evacuaziun sfurzada per liquidar las estructuras socialas tradiziunals dals alevids. Ils Curds alevids èn sa dustads vehementamain cunter quella politica d'oppressiun e da discriminaziun (...). Il reschim ha chapì lezza resistenza sco ina revolta e l'ha reprimida ordvart brutalmain: Il 1938 han las truppas tircas mazzà passa 70 000 umans e stgatschà tschientsmillis» (pp. 28–29). Da december 1978 a Kahramanmaras e puspè fanadur 1993 a Sivas han bandas da muslims tircs fanatici mazzà blers alevids, il 1978 avdants da la citad, il 1998 participants d'ina festa culturala. «Il 2012 ha ina dretgira tircas sistì il process cunter ils culpabels presuntivs da la massacra da Sivas; ils blers han lura bandunà la Turchia (...). Dapi la tentativa d'in culp da stadi il 2016 sa sentan ils alevids malsegirs sco anc mai» (p. 29). Igl è cler ch'i na pon betg stegneir il giavisch dal president tirc Recep Tayyip Erdogan da rinforzar sia pussanza persunala. Il schef da la principala partida d'opposiziun, la Partida republicana populara (Cumhuriyet Halk Partisi, CHP), Kemal Kılıçda-roglu, da derivanza alevida, è naschì 1948 e creschì si en la provinza da Tunceli.

* Christin Löchel (ed.), Der neue Fischer Weltalmanach 2017. Frankfurt am Main (S. Fischer, ISBN 978-3-598-72017-0) 206, p. 376. chavazzin «Russische Föderation».